הא איכא סהדי באורית. ה"ג ר"ת ולא גרים באידית והסופרים טעו בין אידית לאורית ואורית הוא מערב כמו אוריה בפרק לא יחפור (ב"ב דף כה.) גבי שכינה במערב מאי אוריה אויר יה ולא כמו שפירש בקונטרס[1] אוריה מזרח אויר שלו[2] פי' השכינה והשתא אתיא שפיר דבני בבל היו אומרים הא איכא סהדי באורי' כלומר בא"י שהוא מערב כדאמרינן[3] במערבא אמרי ורב חנינא[4] מא"י אמר עדיה בגד לאסתן ותיאסר כלומר בבל שהיא בצפון דאסתן הוא לפון כדאמרן (מגילה דף כח:) שמעתתא בעי לילותא כיומא דאיסתנא דרוח לפונית מוגעת את הגשמים כדאמר (איוב לז) מלפון זהב יאתה תרגומא מלפונא[5] אסתנא יאתי[6]:

והאיכא סהדי באורית. אין לפרש דניחוש לשמא איכא סהדי דא"כ אין לדבר סוף דלעולם איכא למיחש והא נמי ליכא לפרש והא איכא סהדי דידעי[7] דבההוא שעתא הוה ביה ש"פ דפשיטא דעל זה ראוי להחמיר[8] אלא נראה לר"י לפרש והא איכא סהדי כלומר יצא הקול שיש עדים באורית או במדינת היס:

אם הקלנו בשביה. אית ספרים שכתוב בהן משום דמנוולא נפשה[9] נקל בהשת אים וי"מ אם הקלנו בשביה היינו משום דאפילו איכא סהדי שנשבית מ"מ לא היו יודעין אם נטמאה א"כ אינה אסורה[10] מה"ת (א"כ) נקל בהשת אים דאי איכא סהדי דאותה אבנא דכותלא אית בה ש"פ הוא א"א גמורה א"כ אין דין הוא שנקל עליה וי"מ אם הקלנו בשביה משום דליכא אלא איסור לאו דזונה נקל בא"א דאיכא איסור מיתה ולא נהירא שהרי השביה נמי פעמים דאיכא איסור מיתה אם הוא כהן ויש לו בן ממנה שהוא חלל ויעבוד עבודה במזבח בשבת ובזה יש חיוב מיתה[11]:

ועל דמבטל גיטא. פי"ה כגון השולח גט לאשתו והגיע בשליח וא"ל גט שנתתי לך בטל הוא ואיכא למיחש שמא יתנגו לה השליח לאחר שבטלו ותנשא בו ולא נהירא דאין שבירא לומר שיתן לה השליח כיון שהוא מוחה בו דאלתו ברשיעי עסקינן לכן נ"ל כדאמר התם (גיטין דף נב.) ברשאונה היה עושה ב"ד ומבטל לפניהם התקין ר"ג אלא יהו עושין כן אך פליגי התם (דף נג.) דאיכא למ"ד אם בטלו מבוטל ולדידיה ניחא שהרי אשה זו אינה יודעת שבטלו ומיגשא[12] ואפילו למ"ד התם אם בטלו אינו מבוטל[13] במערבא אמרי דאמרי' מ"מ הרי מוציא לעז על הגט[14]: **בבולהו לא מנגיד רב.** על זה סומכין החתנים בזמן הזה שהרים בנים חמותם[15] ואפילו למאן דמייש לעיל מה שהרין עכשיו בנים חמותם היינו בשביל טובת הגשה שהרים בלא שכירות בנים דים הוכחה שאינם הרים בשביל חמותם אלא בשביל שאר טובות שעושין להם: **משום פריצותא.** מפרש ר"ת דהיינו פריצותא לפי שהרין או עדי ביאה או עדי יחוד ודבר מכוער שמעמיד עדים על כך וקשה דביבמות פ' ר"ג (דף נב.) מייתי לה מצות יבמה מקדם והדר בעיל לא קדים לוקה מכת מרדות מדרבנן כדב והתם לאו משום עדים תליא טעמא דהא יבמה מדאורייתא אינה נקנית אלא בביאה[16] אלא נראה לר"י דהיינו פריצות שעושין תחלת קיינן בביאה[17] דומיא דמקדש בלא שידוכי:

בשעת מתן מעות מקודשת. ה"ג ולא גרסינן בין לאתה כדאמר לקמן (דף יג.) ליתני מקודשת סתם כי התם כשם

לאו היינו[18] דיהודית דביתהו דרבי חייא[19] דהוית לה צער לידה אמרה ליה אמרה לי אם קיבל ביך אבוך קידושי כי זוטרת אמר לה לאו כל כמינה דאימך דאסרת ליך עילואי אמרי ליה רבנן לרב חסדא אמאי הא[20] איכא סהדי באידית דידעי דבההוא יומא הוה ביה ש"פ השתא מיהא[21] לא ליתנהו קמן לאו היינו דר' חנינא[22] דא"ר חנינא עידיה בצד אסתן ותיאסר אביי ורבא לא סבירא להו להא דרב חסדא אם[23] הקילו בשבויה דמנוולה נפשה גבי שבאי ניקיל באשת איש אישתאר מההיא משפחה בסורא ופרשו רבנן מינה ולאו משום [א] דסבירא להו דשמואל אלא משום דסבירא להו כאביי ורבא ההוא גברא[24] דאקדיש בשוטיתא דאסא בשוקא שלחה רב אחא בר הונא לקמיה דרב יוסף כה"ג מאי שלח ליה נגדיה כרב[25] ואצטריך גיטא כשמואל[26] דרב[27] מנגיד על דמקדש בשוקא[28] ועל דמקדש בביאה[29] ועל דמקדש בלא שידוכי[30] ועל דמבטיל גיטא[31] ועל דמסר מודעא אגיטא[32] (ג) ועל דמצער שלוחא דרבנן[33] ועל דחלה שמתא עילויה תלתין יומין[34] ועל חתנא דדייר בי חמוה דדייר אין חליף לא והא ההוא חתנא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב ששת[35] ההוא מידם הות דיימא חמתיה מיניה נהרדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא על דמקדש בביאה בלא שידוכי ואיכא דאמרי ואפילו בשידוכי נמי משום פריצותא ההוא גברא דקדיש בציפתא דאסא אמרו ליה והא לית בה ש"פ אמר להו תיקדוש בארבע זוזי דאית בה שקלתא ואישתיקא אמר רבא הוה שתיקותא דלאחר מתן מעות וכל שתיקותא דלאחר מתן מעות לאו כלום היא אמר רבא מנא אמינא לה דתניא[36] אמר לה כנסי סלע זו בפקדון וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות מקודשת לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא מכלל דרישא כי

מעות היא ולאו כלום היא דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה מימר אמרה מעיקרא לאו אדעתיה דהכי קבילתיהו: **מנא אמינא לה.** דשתיקה דלאחר מתן מעות לאו[37] כלום היא: **בשעת מתן מעות.** אם קודם שקבלתן אמר לה התקדשי לי בו מקודשת אדעתא דהכי קבילתיה: **מכלל דרישא.** דלא פליג בין רצתה לא רצתה:

עליו לעז מחמותו. ש"מ שמי שנטען על ערוה לא יראה על פתח ביתה כלומר באותה שכונה, ואם עבר מכין אותו מכת מרדות. ולשון הר"ם באיסורי ביאה (פ"ה) [פ"ב הי"ב] מי שנטען על ערוה או מי שיצא עליו שם רע לא ידור עמה בבית אחד ולא יראה באותה שכונה ומעשה באחד שהיו מרננין אחריו עם חמותו והכו אותו חכמים מפני שעבר על פתח ביתה. ע"כ. נראה דלענין דירה נתן הר"ם לנטען על הערוה דין כהן שגירש, דאמרינן בהאשה שנתארמלה [כתובות כח, א] לא תדור עמו במבוי והשוה ריחוק דירה לערוה שהיא בכרת גבי ישראל, עם דירה דגרושה לגבי כהן שהיא בלאו, והטעם דלאו דכהונה חמיר וערוה שהיא בכרת חמירא. **נהרדעי וכו'.** והלכתא כרב יוסף דאכולהו מנגיד רב וכן פסק הר"ם [איסו"ב פכ"א הי"ד]. מיהו לא הביא חתנא דדייר בבי חמוה לענין מכת מרדות, אלא שכתב בקדושה פרק כ"א [הט"ו] וכן [אסרו] חכמים על האיש שידור בבית חמיו שזו עזות פנים. ע"כ. נראה שפירש חתנא אפילו נשאת. ור"ש פירש שמא יכשל בחמותו שסתם חמות אוהבת חתנה. ולזה הפירוש קשה אמאי אמר בי חמוה היה לנו לומר בי חמותו דלדידיה אם אין לו חמות מותר. **ציפתא.** אגודה של הדס. ור"ש (שפ"י מחצלת, שאמר לה הרי את מקודשת לי בזה והיא קבלה בתורת קדושין ואמרה הן או שתקה שהרי הבינה הלשון. **אמרו ליה.** אותן העומדים. **הא לית ביה שוה פרוטה.** ד) ואסרה רבא דלא הוה ס"ל הא דשמואל. **שקלתה.** כלומר לא זרקתה אלא הלכה לה עם האגודה ולא אמרה כלום כשאמר תתקדש לי בד' זוזי דאית בה. **תתקדש לי גרסינן.** ואית דאמרי דאפילו לא אמר לה השתא לי, הוו ידים מוכיחות דהא מעיקרא אמר לה לי. **שתיקה דלאחר מתן מעות.** שהרי מעיקרא כשנטלה האגודה בתורת קדושין לא היה דעתה אלא על האגודה, והואיל והאגודה אינה שוה כאן פרוטה, הקדושין אינן כלום, וכי אמר לה בתר הכי תתקדש במה שיש בתוכה הואיל ושתקה אין זה כלום שלא נתרצית. והאי דלא שדיתא לאגודה, סברא אחייבנא ביה דנשי לאו דינא גמירי כדמפרש רב אחאי לקמן [יג, א]. ואית דגרסי **אמרה ליה** שנראה מתוך דבריה שאין דעתה אלא על האגודה, אבל אם אמר לה בזה ולא נראה מתוך תשובתה שאין דעתה אלא על מה שהיא רואה, דעתה על כל מה שבתוכה, ואפילו אין בה באגודה שוה פרוטה אם יש במה שבתוכה שוה

---

*נראה דכצ"ל: אם אמר לשנים וכו' הרי הוא בטל דלא הוי גיטא עד דמבטל למודעיה מקמי דאיכתיב גיטא אבל בתר דאכתוב תו לא מהני וכו'. וכן אם מודיע להם אנוס וכו' יאמר רוצה אני ומיהו אינו גומר בלבו לגרשה דבאונסא וכו'.

עין משפט נר מצוה

קח א ב ג מיי' פ"ג מהל' גירושין הל' כא כב ופכ"ז מהל' איסורי ביאה הל' יד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כו סעיף ד:

קט ד ה מיי' פ"ו מהלכות גירושין הל' כו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע [סי' קלד סעיף ו] וסימן קמא סעיף סז:

קי ו מיי' פכ"ה מהלכות סנהדרין הל' ה ו סמג לאוין רח טוש"ע ח"מ סי' ח סעיף ה:

קיא ז מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען הל' ה טוש"ע ח"מ סימן פז סעיף ט:

קיב ח מיי' פכ"ג מהל' איסורי ביאה הל' טו סמג לאוין קנו:

קיג ט מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הל' יב:

קיד י מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה כה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעיף ה:

קטו כ מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמאי הא אמרי איכא סהדי. נ"ב כך הוא גירסת הר"ן: (ב) שם השתא מיהא ליתנהו כל"ל ותיבת לא נמחק: (ג) שם מודעא אגיטא (ועל דמצער וכו' יומין). תמ"מ וכ"כ ס"מ ועל דפקיר נגד שלוחי דרבנן ועל דשהי שמתא תלתין יומין ולא אתי ותבע שמתיה: (ד) תוס' ד"ה הא וכו' ור' חנינא מבני א"י אמר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ולאו משום דשמואל. כל"ל:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן

צער לידה. יולדת בקושי והיתה רוצה שתאסר על בעלה. אמרי איכא סהדי באידית. שם מקום. ג) אותן הוו כאן והלכו להם ונחוש להם. דרבי חנינא. בכתובות [כג, א] גבי בנתיה דמר שמואל דאשתביין. אסתן. צפון, כלומר לא נחוש לעדים שאינם כאן. בשביה. שהרבה קולות עשו בה חכמים, והטעם שאע"פ שנשבית לא היה לנו לאוסרה מספק שהיה לנו להעמידה על חזקתה ובחזקת כשרה היתה, אבל הכא הרי יצאתה מחזקת פנויה שהרי קבלה קדושין ואיתרע לה חזקה, ואע"ג דהשתא לית בהו שוה פרוטה הואיל ונפק קלא דההוא יומא דקדיש הוה ביה שוה פרוטה חיישינן לה. ורב חסדא סבר הואיל והשתא חזינן דלית בהו שוה פרוטה יש לנו להעמידה בחזקת פנויה דומיא דשביה. ואע"ג דקיימא לן כשמואל דחיישינן שמא שוה פרוטה במדי ולגבי האי מילתא לא נפקא לן מידי, לגבי שאר מילי דאשת איש נפקא מינה דחיישינן לעדים שאינם כאן, והוא שיצא קול כל דהו אבל אם לא יצא קול כלל ודאי לא חיישינן לסהדי כמו שבארנו בכתובות פרק האשה שנתארמלה. **מההיא משפחה.** שיצאו מאותה אשה שהתיר רב חסדא לשני. **שוטיתא.** בד של הדס. **בביאה ובשוקא ובלאו שידוכי.** משום פריצותא. **דמבטל גיטא.** ששלח גט לאשתו וקודם שיגיע גט לאשתו ביטלו בפני שנים, ונפיק מיניה חורבא שהשליח הולך ונותנו לה והיא הולכת ונשאת ונמצא גט בטל ובניה ממזרים, וכ"פ הר"ם [גירושין פ"ו הכ"ו]. ור"ש פירש שהגיע בשליח ובטלו שמא יתננו לה השליח אחר שבטלו ותנשא בו. **מודעא.** היא בשני עניינים, אם אמר לשנים כל גט שאכתוב לאשתי הרי הוא בטל, או אפילו אם הוא מאלו שכופין אותו להוציא, הואיל והודיע להם שמחמת אונסו יאמר* רוצה אני אי לא בטיל ומיהו אינו גומר בלבו לגרשה דלא הוי גיטא עד דמבטל גיטא למודעיה בתר דאכתוב תו לא מהני דאכתוב הו"ל כחספא דהא איבטיל כמו שנבאר (בג"ה) [בע"ה] בהשלה. וכן אם מודיע להם שהוא אנוס אע"ג דהוי מאלו שכופין אותן להוציא הואיל והודיע להם שמחמת אונסו יאמר רוצה אני אי לא בטיל למודעא בהדיא מקמי דאיכתיב גיטא לא הוי גט כשר, דבאונסא בלא מסירת מודעא בעינן דנימא בהדיא רוצה אני, והיכא דמסר מודעא בהדיא בעינן דליבטיל למודעיה כדאיתא בערכין [כא, א] וכמו שביארנו פ' המגרש. וכל מודעא דגיטא אע"ג דלא ידע בההוא מודעא הויא מודעא, ואע"ג דאמרינן [ב"ב מ, ב] כל מודעא דלא כתיב בה ידענא ביה באנסא דפלוני לאו מודעא היא, ה"מ במקח וממכר אבל בגט הויא מודעא, דכל מודעא לגילוי מילתא בעלמא הוא כדאיתא בחזקת הבתים [ב"ב שם] ובטיל גיטא, ובהדיא אמרינן בערכין [שם] גבי הא מילתא אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא. **שליחא דרבנן.** שמכה שליח ב"ד שמזמין לדין, או כשעשה שליחותו ומה

מוסף תוספות

א. שרוח צפונית מזלת ההזב שמונעת הגשמים ונמצא כשהתבואה ביוקר ההזב בזול כדאמרינן בפ' לא יחפור (ב"ב כה:). תוס' עוץ. וע"ע ספרי המיוחס פרק לב פסוק כ. ב. דוראי איכא סהדי וכו'. תוס' עוץ. ג. עד שנחקור דברי העדים. תוס' הרא"ש. ד. דלא שכיח כולי האי שנטמאה ניקל בא"א דשכיח דידעי אם אית ביה שו"פ. תוס' כתובות כג. ועי' ריטב"ש. ה. ובתר הכי משתכח דבטליה ותצא ובניה ממזרים. ריטב"ש. ו. ורב שמעא דס"ל בריש השולח דביטלו אינו מבוטל כרשב"ג. תוס' יבמות נב. ועי' ריטב"ש כאן. [ו]רב יוסף גופיה אית ליה בפרק השולח בטלו אינו מבוטל. תוס' הרא"ש. ז. דמפיק עלה לעז ורינון שהרואה סבור שהועיל ביטולו והגט בטל ובניה ממזרים. מנוקי יוסף. [ו]כי היכי דמנגיד אמאן דמקדש בשוקא או בביאה אע"ג דליכא איסורא. תוס' גיטין לג: ד"ה וכב יוסף. ח. דבשל סופרים הלך אחר המיקל. תוס' יבמות נב. ד"ה הלכ. ט. ואפי' אי קדיש תחלה אכתי צריך עידי יחוד. תוס' הרא"ש ועי' ריטב"ש. י. דהיינו חוצפה משום שעושה הפקר שתהא תחלת קירובו באשתו בביאה ונראה כעושה דרך זנות. ריטב"ש.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

שצוו לו ב"ד. **תלתין יומין.** דעמד כל כך בשמתא ולא אתי למשרי שמתיה. **חתנא.** אית דמפרשי חתן שקדש ארוסתו ודר בבית חמיו משום פריצותא. **דחליף.** שעובר על הפתח. **מידם.** כמו דומה [סוטה כז, א], יצא

ז) [יבמות סה:], ח) [כתב"י: הוא]. ט) כתובות כג. ד"ה קלה., י) [כתובות כג. וש"נ], כ) [כתב"י: דקדים], ו) [כתב"י: ואלכלה. בדפו"ר: ואלרין], ז) יבמות נב, ח) [לקמן ע:], ט) ב"ב מ:, י) תוספתא דקידושין פ"ב ה"ח [ע"ש], כ) [כג ע"א], ל) [כתובות כב ע"א], מ) [ברש"י שבריש"ף: בלד לפון], נ) [גיטין לב ע"א], ס) [גיטין פח ע"ב], ע) [בדפו"ר: חמותו], פ) [ברש"י שבריש"ף: לאו הוה אלא היא], צ) [בב"ב סט, וע"ש במוה"ר אוריה], ק) [כתוב טוך ותוס' רשב"ץ הוא מיכה אחת שלפני, ואלא"ל כן גם כתוב"], ר) [שבת יג ע"ב], ש) [גי' רש"י בכתובות כג. מדאיתמא], ת) [בדפו"ר: מן המוה. (ולפ"ז אולי א"ל לקיף מיכה ל"ל שאתיה)], א') [ע' תוספות כתובות כג. ד"ה עדי טומאה כו'], ב') [וע' הטב טומאה כו'], ג') [בב"ב דמבטל] ותוס' גיטין לג: ד"ה אמר רב יוסף], ג) [אל"ל אותן שהעידו כן הוו], ד) ["ואמרה רבא" ל"ב ואל"ל והמיה רבא],

---

*נראה דכצ"ל: אם אמר לשנים וכו' הרי הוא בטל דלא הוי גיטא עד דמבטל למודעיה מקמי דאיכתיב גיטא אבל בתר דאכתוב תו לא מהני וכו'. וכן אם מודיע להם שהוא אנוס וכו' יאמר רוצה אני ומיהו אינו גומר בלבו לגרשה דבאונסא וכו'.

כי אמרה לא נמי הוו קידושין. בתמיה: **דשפקה מישפקה.** ולא דלתה דקאמר ה"ק לא אמרה רוצה אני: **לא גלום היא.** דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה הוא: **מי דמי.** שתיקה דהכא לשתיקה דהתם: **הפס.** גבי כנסי בפקדון מעיקרא בתורת שמירה קבלתיה כי הדר אמר התקדשי לי בו סברה אי שדינא ליה כו' הילכך לא שדתינהו והאי דלא מחאי משום דלא איכפת לה אבל גבי ליפתא מעיקרא בתורת קידושין קבילתיה ונהי דליפתא לית בה שוה פרוטה כי הדר ואמר תקדום בזוזי דלית בה אי ניחא לה תשדינהו דהא לא נתחייבה בשמירתה ומדלא שדתינהו ש"מ נתרלית בקידושין: **דינא גמירי.** וידעה כיון דלא קבלה טוריותא עלה אי שדיא להו לא ג תחייב: **לא שמיע לן.** לא הוא אמר לנו ולא אחר משמו: **חושו לה.** ואגרכוה גיטא: **ורשאי.** בינדלו"ש: **גזל.** דלא יהיב דמי מ: **חמסן.** דיהיב דמי אבל לא נתרלו בעלים ג מעולם למכור: **בדשדיך.** שדבר פ בה קודם לכן ונתרלית להתקדש לו דהתם כי שתקה משום דניחא לה ע הוא: **נימא מקודשת הפס.** ולא איצטריך לפלוגי ולימר דכי אמרה לא אינה מקודשת שאף הקטנים יודעים בו: **כי הפס.** כדתנא בהאיש דלעיל פ בשעת מתן מעות מקודשת: **לא רצה דאישתיקה.** וקבילתיה ואפ"ה אינה מקודשת דדילה שקלה ולאחר מתן מעות אפילו רצתה דאמרה אין לא מקדשה דמעיקרא קבילתיה בחובה וכי הדר אמרה אין לא קייביה לה מידי: **ואלא קשיא הך כו'.** מסקנא דמנא תימרא היא: **לנקוטינהו לשמעתתיה.** נתקבלו לבהמ"ד ואמרו כל ששמע שמועה חדשה מפיו יאמרנה בחזי חבריו כדי לגרפס שלא ישתכחו: **קונין.** בחליפין שלף אים נעלו (רות ד): **הדר יהבי וקאמרי.** בשמעתיה דר' אסי הא דאמר רב יהודה כו' א"ר אסי עלה קשיס לעולם דיינים המורים הוראה בעריות ואינס בקיאין יותר מדור המבול: **מאי משמע.** מהכא (א) קשיס לעולם דקאי על כן תאבל אאשת איש: **כדמתרגם רב יוסף.** דהוה בקי בתרגום נביאים שתרגם יונתן בן עוזיאל דהאי פרלו דמיס בדמים נגעו באשת איש קאי: **פרלו.** כמו וכן יפרוץ (שמות א) מולדין בנין: **כי מפני אלה אבלה הארץ.** בעלמא כתיב מיהא שמעינן מינה דאבל הדא קאמר על כן תאבל דהא אלה הדא מהנך דקרא קמא היא: **כשם** שאין האשה נקנית בפחות משוה פרוטה כך אין הקרקע נקנית בו'. תימה דה"ל למידק איפכא דהא קנינו אשה לא ידענין אלא משדה ושמא י"ל דליה ליה ג"ש דקיחה קיחה אלא נפקא ליה מויצאה חנם ב א"נ י"ל דאורחיה דגמ' למינקט ג הפשוט תחילה כדאי' ד) בנדרים (דף כה:) כשם שנדרי שגגות מותרות כך שבועות שגגות מותרות ואע"ג דנדר לא ידענין אלא משבועות דכתיב האדם בשבועה פרט לאנוס (שבועות דף כו.) ה:

ה) **האשה שהביאה חטאתה ומתה.** משנה היא במס' קנים (פ"ב משנה ה) וקתני סיפא הביאה עולתה ומתה לא יביאו יורשיה חטאתה פירוש משום דהוי חטאת שמתו בעליה ולמיתה אזלא משמע דוקא יורשיה לא יביאו חטאתה אבל עולתה אבל היא עצמה אם היתה חיה מביאה חטאתה אבל עולתה ופטורה ותימה דבריש תמיד נשחט (פסחים נט.) אמרינן דכל חטאות קודמות לעולות שבאות עמהם אפילו חטאת העוף לעולת בהמה וא"כ איך אפשר שהביאה עולתה קודם חטאתה וליכא למימר דלכתחילה קאמר דמצוה להיות החטאות קודמות לעולות אבל בדיעבד אם הקדימה העולה קייבה החטאת אחריה דהא פריך בפרק תמיד נשחט (שם) ומי קייבה והתניא והקריב את אשר לחטאת ראשונה ו מה ת"ל כו' ומסיק זה בנה אב שכל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן אלמא משמע דאפילו בדיעבד לא קרבה וי"ל דהתם מיירי במצורע ודוקא במצורע הוא דאמר אפילו בדיעבד לא קייבה משום דכתיב ביה הויה (ויקרא יד) זאת תהיה הויה עיכובא כדמוכח בפ"ק דמנחות (דף ה.) אבל בעלמא אמרינן ז בדיעבד קרבה שפיר א"נ י"ל דלפי המסקנא דהתם (פסחים נט:) ניחא דקאמר ח ובדיעבד נמי כשר משום דכתיב והעלה דמשמע שהעלה כבר ומעתה יליפינן בעלמא מייה מבנין אב דמאחר דגלי לן במצורע דבדיעבד קרבה הוא הדין בעלמא א:

מלוה

כי אמרה לא נמי הוו קידושין אמאי והא קאמרה לא אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקה משתקה ושמע מינה שתיקה דלאחר מתן מעות ולא כלום היא קשו בה בפום נהרא משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע מי דמי התם בתורת פקדון יהבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו ט ומיתברי מחייבנא בהו הכא בתורת קדושין יהבינהו ניהלה ואי איתא דלא ניחא לה לישדינהו י פריך רב אחאי אטו כולהו נשי דינא גמירי ה"נ סברה אי שדינא להו ומיתברי מיתחייבנא באחריותייהו שלחה רב אחא בר רב לקמיה דרבינא כה"ג מאי שלח ליה אנן לא שמיע לן הא דרב הונא בריה דרב יהושע אתון דשמיע לכו חושו לה א ההיא איתתא דהוה קא מזבנה יא וורשכי אתא ההוא גברא חטף וורשכא מינה אמרה ליה הבה ניהלי אמר לה אי יהיבנא ליך מיקדשת לי שקלתיה ואישתיקה יב ואמר ר"נ יכולה למימר יג אין שקלי ודידי שקלי איתיביה רבא לר"נ יד קידשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם טו בדשדיך ומנא תימרא דשני לן בין שדיך ודלא שדיך יז דתניא יח אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא הא אישתיקה הוו קידושין ונתני מקודשת סתם כי התם אלא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקה וקא תני דאינה מקודשת מאי טעמא יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי ואלא קשיא הך דקדשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת אלא לאו שמע מינה יט הא דשדיך הא דלא שדיך כי נח נפשיה דרב אסי עיילו רבנן לנקוטינהו לשמעתתיה א"ל ההוא מרבנן ור' יעקב שמיה הכי א"ר אסי א"ר מני כשם שאין אשה נקנית בפחות משו"פ כך כ אין קרקע נקנית בפחות משו"פ אמרו ליה והתניא אע"פ שאין אשה נקנית בפחות משוה פרוטה קרקע נקנית בפחות משו"פ א"ל כי תניא ההיא בחליפין כא דתניא כב קונין בכלי ואע"פ שאין בו שוה פרוטה הדר יתבי וקאמרי הא כג דאמר רב יהודה אמר שמואל כד כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן וקשין לעולם יותר מדור המבול שנאמר [1]אלה וכחש ורצוח וגנוב ונאוף פרצו ודמים בדמים נגעו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף מולדין בנין מנשי חבריהון חובין על חובין מוסיפין וכתיב [2]על כן תאבל הארץ ואמלל כל יושב בה בחית השדה ובעוף השמים וגם דגי הים יאספו וגו' ואילו בדור המבול כה לא נגזרה גזירה על דגים שבים שנאמר [3]מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים ואילו הכא אפילו דגים שבים כו ואימא עד דעביד לכולהו לא סלקא דעתך דכתיב [4]כי מפני אלה אבלה הארץ ואימא אלה לחוד והנך לחודיהון מי

אחאי דכל שתיקה דלאחר מתן מעות לאו כלום הוא, ואפילו קבלה תחלה בתורת קדושין. הילכך הויא מקודשת מספק שמא שוה פרוטה במדי דהלכה כשמואל. ואיכא מ"ד דהואיל ואסיקנא בגמרא אגן לא שמיע לן כלומר לא אמרה לנו ולא אחר משמו אתון דשמיע לכו חושו לה, חיישינן. ונפקא מינה אם קדשה בדבר שאינו מתקיים ואינו שוה פרוטה ויש בתוכו שוה פרוטה אי חיישינן לרב הונא הויא מקודשת בספק ואם בא אחר וקידש תצא מזה ומזה, ומשום דשמואל ליכא הואיל ואינו מתקיים כדכתבינן ס. וכן נראה דעת הרי"ף שהביא אתון דשמיע לכו חושו לה, דמה צורך להביאה תיפוק לי משום דשמואל. ודעת הר"ם כדכתבינן דהלכתא כרבא כמו שביאר פרק ה' [הכ"ה]. הילכך אם אינו מתקיים אינה מקודשת כלל. (מכלל דרישא כי אמר לה בשעת מתן מעות). **וורשכי.** ורטל"ש. **דידי שקלי.** מפני שהם שלי לקחתים ולא לקחתים בתורת קדושין אבל אי אמרה הן (אינה) [הוי] ודאי מקודשת. **קדשה בגזל.** אסיקנא בפרקין דלקמן [נב, א] פרושי קא מפרש, קדשה בגזל בחמס ובגנבה כיצד כגון שחטף סלע מידה, אבל גזל או חמס דאחרים אינה מקודשת אא"כ נתיאשו הבעלים. **גזלן.** לא יהיב דמי. **חמסן.** איכא מאן דאמר ששאלה אחר שגזלה אם רוצה להתקדש לו בכסף שגזלה או שחמסה שיתננו לה בכסף קדושיה ואמרה הן, אע"פ ששתקה בשעת מתן מעות מקודשת דהא נתרצית כבר ותו לא יכלה למימר דידי שקלי. ומסתברא אע"פ ששידך זה כמה אפילו קודם שגזלה. וכן נראה מלשון הר"ם שכתב פרק ה' [ה"י] אם לא שידך אותה מעולם. **בחליפין.** ולא בתורת דמים. והטעם דהואיל וכבר רצתה להתקדש לו, בתורת קדושין נטל[ת]ם ותו לא ו מצי למימר שלא נתרצית. וכן עיקר. **כי התם.** גבי כנסי סלע זה בפקדון דתני בשעת מתן מעות מקודשת, ואוקימנא לעיל דאשתיקא. **בחליפין.** ולא בתורת דמים.

מסורת הש"ם

א) [בדפו"י: ומתבדי, וכן בסמוך. רש"ס], ב) כתובות מז. יבמות כד. מו. נדה לג. בכורות ו. [שבועות מא: זבחים קב: מולין סה:], ג) פי' מבילות מסי שקורין בוגדיל"ש], ד) [בכתי"י אמר], ה) שבועות לב: מז. ב"ק קח. ב"ב לג.; ו) לקמן נב. תוספתא דקדושין פ"ד ה"ה, ז) שם פ"ב ה"מ, ח) ב"מ מז, ט) לעיל ו, י) סנהדרין קח. זבחים קיג.; כ) שבועות לט, ל) [בכת"י שבר"ף: תתחייב], מ) [ב"ק סב ע"א], נ) ["מעולם" ליתא בדפו"ר, וגם לא הוגה כן בכת"ן], ס) [בכת"י שבר"ף: עמה], ע) [שם נוסף: בההוא לא אתיין דאיתה מקודשת], פ) [יב סוע"ב], צ) [לעיל ג ע"ב], ק) [נדל"ל שאינו פשוט תחילה. רש"ס]], ר) [בדפו"ר בשבועות. והוא שם בדף כח.; ולא הוגה כרש"ל ושאר מגיהי הש"ס כלפיניו], ש) [וע' תוס' שבת כ: ד"ה אחד ומ"ש שם בגידון], ת) שיך לע"ב, א) [ויקרא ה], ב) [בדפו"ר: דבדיעבד], ג) [אלא"ל: דקאמר דבמצורע נמי בדיעבד כשר. ועיין בר"ם מדעסויא], ד) [נדל"ל השליכתם], ה) [לעיל יב ע"א], ו) [נדל"ל מציא],

גליון הש"ם

גמ' לא נגזרה גזירה על דגים שבים. עי' הרא"ם בהשגות ו ד"ה אשר בתרו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי וכו' דקשים:

לעזי רש"י

בינדלו"ש [בינדיל"ש]. אגדים, חגורות.

מוסף רש"י

אין שקלי ודידי שקלי. שלי חטופתי שאתה גזלתו ממני (שבועות לב:). **ובחמס.** ממון יהיב דמי על כרחו של בעל חפץ (לקמן נב:). **התם בדשדיך.** הא דקתני מקודשת בדשדיך מקמי הכי קבילתיה לגזל דיהיב לשם קידושין אחילתיה (לקמן נב:). **בחליפין.** קנין סודר (לעיל ג.). **בטיב גיטין וקדושין.** בהלכותיהן, לא יהא לו עסק עמהן. להיות דיין בדבר, שמא יתיר אסור

תורה אור השלם

1. אָלָה וְכַחֵשׁ וְרָצוֹחַ וְגֹנֹב וְנָאוֹף פָּרָצוּ וְדָמִים בְּדָמִים נָגָעוּ: הושע ד ב
2. עַל כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְאֻמְלַל כָּל יוֹשֵׁב בָּהּ בְּחַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגַם דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵפוּ: הושע ד ג
3. כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בַּחֲרָבָה מֵתוּ:

בראשית ז כב

4. כִּי מְנָאֲפִים מָלְאָה הָאָרֶץ כִּי מִפְּנֵי אָלָה אָבְלָה הָאָרֶץ יָבְשׁוּ נְאוֹת מִדְּבָר וַתְּהִי מְרוּצָתָם רָעָה וּגְבוּרָתָם לֹא כֵן:

ירמיהו כג י

מוסף תוספות

א. לכל חייבי חטאת ועולה דכוותיה. ריטב"ש.

תוס' ר"י הזקן

פרוטה מקודשת קדושי ודאי, ואם בא אחר וקדשה מקודשת לראשון. וכן נראה מהל' הר"ם שכתב [אישות פ"ה הכ"ה] ואמרה לו. [מכלל דרישא. כי אמר לה בשעת מתן מעות]. **דינא גמירי.** כלומר וכי הנשים הן בקיאות בדיני ממונות שיודעות שמה שאדם נותן לה בתורת קדושין אם אינה מתרצה בדבר ותשליכם ויאבדו לא תהא חייבת לשלם, דתימא דהואיל ולא ד) השליכם נתרצית בקדושין, הלא אין דרך אשה לדעת דיני ממונות, שהרי אינה מתעסקת בדינים, כדאמרינן בהדיא בהאי פירקא [להלן לה, א] אבל דיינין אימא איש דבר משא ומתן אין אשה לא. אבל במידי דמעשר שני לא אמרינן הכי כמו שביארנו בנדה פרק תינוקת, ובהדיא אמרינן בפ' האיש מקדש [להלן נו, א] אשה יודעת שאין מעשר שני מתחלל על ידה. והלכתא כרבא ורב קטז א ב ג מיי' פ"ה מהל' אישות הל' י סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעיף ג:
קיז ד ה מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף ג:
קיח ו מיי' פ"א מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קלז סעיף ב:
קיט ז מיי' שם פ"ה הלכה ו סמג שם טוש"ע מ"מ סימן קלה סעיף ב:
קכ ח טוש"ע אה"ע סימן מט סעיף ג וסימן קנד בסדר הגט סעיף קלז:

מלוה הכתובה בתורה. *פי׳ כגון קרבנות ופדיון הבן וערכין ונזיקין שלא היו יודעים עניני נתינות הללו אם לא (ב) שנתחייבה התורה בפירוש אבל מלוה כגון שלוה לו מעות בלא שטר אע״ג דכתיב[ג] האיש אשר אתה נושה בו לא תשיב כתובה בתורה כיון שאין צריך לפרש בתורה שיעור הנתינה דפשיטא מה שהוא לוה צריך לפרוש[א]: **אמר רב פפא הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין דשיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא.** תימה דבשילהי גט פשוט (ב״ב דף קעו.) קאמר רב פפא גופיה מלוה על פה גובה מן היורשים שלא תגעול דלת בפני לווין ואינו גובה מן הלקוחות דשיעבודא לאו דאורייתא[ב] מ) ואומר ר״ח דהכא מיירי במלוה הכתובה בתורה כגון נזקין וערכין וקרבן דאמר לעיל דשיעבודא דאורייתא דלא שייך טעמא דנעילת דלת דלעניין יורשים עשאום כמלוה בשטר ולעניין לקוחות לא עשאום כמלוה בשטר אבל התם במלוה על פה שאינה כתובה בתורה כגון שהלוהו מעות בלא שטר[ד]:

אלא מיתת בעל מנ״ל. תימה דבפרק ד׳ מיתות (סנהדרין דף נד.) מצריכין קרא באשת איש ובשאר עריות שאסורות בין מחייב בין לאחר מיתה וכפ׳ הכא על יבמתו (יבמות דף נה.) מצריך קרא ביבמה שיש לה בנים דאסורה לאחר מיתת הבעל והכא מצריך קרא להתיר אשת איש לאחר מיתת בעלה וי״ל דאחרי שראינו שהתיר הכתוב אשת איש לאחר מיתת בעלה כדדרשינן בשמעתין איצטריך קראי דהתם לאסור עריות לאחר מיתה דלא נילף מאשת איש שהתיר הכתוב:

ה) לב״ע בעשה. [ג] אומר ר״י דאיכא עשה באשת איש כגון ודבק באשתו (בראשית ב) ולא באשת חבירו[ע] [ד] תימה דלא ילפינן שתתיר מיתה מק״ו מגט (ו) ומה גט שאינו מתיר ליבם בשוס ענין אפילו אין ה) לה בנים מתיר לעלמא בכל ענין [ה] מיתה שמתרת ליבם (ז) שאין לה בנים אינו דין שתתיר לעלמא בכל ענין[ו]:

מדאמר רחמנא אלמנה לב״ג. ופ״ת ודלמא ה״ק רחמנא אלמנה לכ״ג אסורה אפילו כשהוא יבם הא לבולי עלמא צריך ליבמין אבל לעולם אימא לך דאשה לאחר מיתה גמי אסורה לכ״ע שלא במקום יבום וי״ל א״כ ה״ל למיכתב האי קרא אלמנה וגרושה וחללה בפרשת יבמין: **חדא דיבם לא איקרי אחר.** תימה דגבי שדה אחוזה אמרינן לקמן (דף יז:) דיבם איקרי אחר דקאמר אם מכר את השדה לאיש אחר ואחיו הוי בכלל וי״ל דלא דמי דבמקום שמדבר בכל אדם הוי יבם בכלל אחר אבל הכא דבעי למימר דמותרת ליבם דוקא א״כ הוי יבם אחר דוקא[ט]: הא

מי כתיב ופרצו פרצו כתיב הדור יתבי וקאמרי הא[ח] דתנן [א]האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שהפרישתה מחיים אבל לא הפרישתה מחיים לא אלמא קסבר שיעבודא לאו דאורייתא [ב]אמר רב אסי א״ר יוחנן [ג]אע״ג שלא הפרישה מחיים אלמא קסבר שיעבודא הוה דאורייתא והא פליגי בה חדא זימנא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו [ד]מלוה על פה אינה גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות ור׳ יוחנן ור״ל דאמרי תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין בין מן הלקוחות צריכא דאי איתמר בהא בהך קאמר שמואל משום דלא מלוה כתובה בתורה היא אבל בהך אימא מודה להו לרבי יוחנן ולר״ל ואי אשמעינן בהא בהא קאמר ר׳ יוחנן [ה]דמלוה כתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא אבל בהך אימא מודה ליה לשמואל צריכא [ו]אמר רב פפא [ז]הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין [ח]ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין [ט]שיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא: בשלמא גט דכתיב [1]וכתב לה ספר כריתות אלא מיתת הבעל מנלן סברא הוא הוא אסרה והוא שרתה והא עריות דאסר להו ולא שרי להו אלא מדאמר רחמנא יבמה שאין לה בנים אסורה הא יש לה בנים מותרת ודילמא אין לה בנים אסורה לעלמא ושריא ליבם ויש לה בנים לכולי עלמא נמי אסורה אלא מדאמר רחמנא אלמנה לכה״ג אסורה הא לכהן הדיוט שריא ודילמא לכה״ג בלאו לכולי עלמא בעשה האי עשה מאי עבידתיה אי דאהניא מיתת הבעל תישתרי לגמרי אי דלא אהניא מיתת הבעל תוקמה במילתא קמייתא אלמא לא אפיקתה ממיתה ואוקימתה על עשה מידי דהוה אפסולי המוקדשים דמעיקרא [י]אית בהו מעילה ואסירי [יא]בגיזה ועבודה [יב]פרקינהו מעילה לית בהו בגיזה ועבודה אסירי אלא מדאמר קרא [2]פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי אימא מאן אחר יבם א״ר אשי ב׳ תשובות בדבר חדא [יג]דיבם לא איקרי אחר ועוד כתיב [3]ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון ואיתקש מיתה לגירושין מה גירושין שריא וגומרת אף מיתה שריא וגומרת: והיבמה נקנית בביאה כו׳: בביאה מנלן אמר קרא יבמה

מי כתיב ופרצו. דמוסיף על ענין ראשון דיקו על כן אכולא מילתא: **פרצו כתיב.** ומילתא באפי נפשה היא ועלה לחודה כתיב על כן תאכל: **האשה.** יולדת: **והוא שהפרישתה מחיים.** ואשמעינן דקריבה לאחר מיתה אבל לא הפרישתה לא אשמעינן תנא לכוף את היורשין להקריבה שלא נתחייבו הנכסים: **קסבר.** הא דאמור רבנן נכסי משתעבדי על חוב המוטל על המת: **לאו דאורייתא היא.** לומר דנכסוהי דאינש ערבין ביה ומשתעבדים מדין ערב ויהיו מלוה על פה ומלוה של שטר שוין אלא מלוה בשטר שהוא שיעבדו דכתב ליה נכסי אחרינן לך משתעבדי מלוה על פה לא משתעבדי: **ור׳ אסי אמר כו׳.** והא נמי לנקוטינהו לשמעתיה אמרוהו התם: **הא פליגי בה חדא זימנא.** הני אמוראי גופייהו שמואל ורבי יוחנן: **אינה גובה מן היורשין.** דשיעבודא לאו דאורייתא וכ״ש מן הלקוחות אבל מלוה בשטר הוא עצמו שיעבדו דכתב ליה כל נכסיי דאית לי אחרינן לשטרא דנן: **דלאו מלוה הכתובה בתורה.** לא הוטל עליו חובה מאת המלך אלא מעצקי מעשה עצמו: **אבל בהך.** דיולדת דמלות המלך היא עליה אימר חמירא ככתובה בשטר: **דליה ליה קלא.** ואיהו דאפסיד אנפשיה ואף על גב דשיעבודא דאורייתא עבוד רבנן תקנתא לנוקח דלא הוה ידע: **דכתיב וכתב לה ספר כריתות.** וגו׳ והיתה לאיש אחר: **והוא שרי לה.** כשאינו בעולם נפטרה הימנו שהרי בו היתה קשורה: **והא עריות.** כגון אשת אביו וכלתו ואשת אחי אביו שע״י קדושי הבעל נאסרו לקרוביו וכשימות הבעל לא שרו להו שאסורות לקרוביו לעולם: **לבולי עלמא בעשה.** ויאלה והיתה לאיש אחר[יד] ע״י גירושין ולא ע״י מיתה דושלחה[טו] לזו ולא לאחרת משמע ולאו הכא מכלל עשה עשה[טז]: **האי עשה מאי עבידתיה.** שיהא הוא עומד בפניה ואיסור לאו וכרת שבה פקעו: **אי אהני מיתה הבעל כו׳ ואי לא אהני.** דאשמעינן קרא דאין מיתה משלחת: **תוקמה במילתא קמייתא.** ולא איצטריך למיכתב לאו בכ״ג: **אלמה לא.** לשון קושיא הוא וכי לא דבר הגון הוא כן: **אפיקתיה.** מיתת הבעל מחיוב מיתת בית דין ואוקימתה באיסור עשה: **מעיקרא.** קודם פדיון: **ואסירי בגיזה.** [יז] כדאמרינן דכתיב[יח] לא תגוז: **פרקינהו מעילה ליה נהו.** ומותרין לאכילה לכל אדם ואסירי בגיזה כדאמרינן בבכורות (דף טו.) מזבח[יט] ולא גיזה בשר ולא חלב ודריש ליה בפסולי המוקדשין לאחר פדיון: **איתקש מיתה לגירושין כו׳.** והאי דלא יליף ליה ממשמעות דקרא דכתיב בתריה לא יוכל בעלה הראשון כו׳ הא לאחר שרי בעלה הראשון כו׳ אלא מדאי דלא אתי בלאו ולכולי עלמא בעשה: יבא

מן היורשין שלא תנעול דלת בפני לווין, לאו למימרא דשעבודא [לאו] דאורייתא, אלא ה״ק משום הכי אוקמיה אדין תורה שתגבה מן היורשין משום נעילת דלת בפני לווין, וכן תירץ שם הרי״ף. עריות. הבאות מחמת הקדושין כגון אשת אביו לבנו ואשתו לאחיו שאסורות אף לאחר מיתת בעליהן.

עין משפט נר מצוה

קבא א ב מיי׳ פ״ז מהלכות ממזרים כפרה הלכה יג:
קבב ג מיי׳ פי״ז מהל׳ מלוה ולוה הל׳ ד סמג עשין לד טוש״ע ח״מ סי׳ קז סעיף ז:
קבג ד מיי׳ וסמג שם טוש״ע שם סימן קיז סעיף ז:
קבד ה מיי׳ פ״ז מהל׳ מעילה הל׳ ז סמג עשין רי:
ו [מיי׳ שם הלכה ז]:
קבה ז מיי׳ שם הל׳ ט:

גליון הש״ס

גמ׳ שיעבודא דאורייתא. עיין ב״ב דף קכה ע״ב תד״ה ואין הבכור: תוס׳ ד״ה מלוה וכו׳ **פ״** בגון קרבנות. עי׳ במאור פ״ד דביצה ד״ה והא דת״ל אין סומכין:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ואסירי בגיזה דכתיב בל״ל ותיבת כדאמרינן נמתק: (ב) תוס׳ ד״ה מלוה וכו׳ אם לא שחייבתם התורה וכו׳ מעות אפילו בשטר אע״ג: (ג) ד״ה לב״ע בעשה וכו׳ ומה גט. נ״ב בפ׳ הבע״י יליף לה מקרא ע״ש דף ב״ד ו״ב: (ד) בא״ד כשאין לה בנים:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] במסורת הש״ס וע״ע בכתובות וכו׳. עי׳ בספר חמש שיטות בחדושי הר״ן לחולין דף י: בד״ה תניא דלא כרמב״ן וכו׳ שהרגים בזה ומייאשנו יעו״ש:

מוסף רש״י

פסולי מוקדשין. קדשים שנפל בהם מום (בכורות לא.).

מוסף תוספות

א. בביאור דברי התוס׳ עי׳ רשב״א שמפרש כשיטת רש״י ועי׳ מהרש״א שמפרש שתוס׳ חולק ועי׳ תוס׳ הרא״ש. ב. דאלמא דשעבודא לאו דאורייתא. למב״ן. ג. פרש״י משום דכתיב ויצאה מביתו וכו׳ ולא נהירא לי דהאי לאו עשה הוא אלא דגלי לן קרא דנשארה האסור ראשון באסור וכרת הלכך נראה כפי׳ ר״י. תוס׳ הרא״ש. ד. והוה ליה לאו הבא מכלל עשה עשה. ריטב״א. וע״י מיתת הבעל פקע בו איסור החמור ונשאר בו איסור עשה. תוס׳ הרא״ש וא״ת והא בבני נח כתיב ומחיים, איכא למימר נאמרה לבני נח ונשנית בסיני, לזה ולזה נאמרה. למב״ן. ה. ונ״ל לתרץ מה לגט שמתיר בשפחה כנענית מה שאין כן במיתה. תוס׳ הרא״ש. (ועי׳ מהרש״א). ו. כן דחאוה בירושלמי. למב״ן ע״ש.

מסורת הש״ס

ח) קיימן סוף פ״ב זבחים ה. מנחות ד:, ז) [מכש״ר נראה דל״ג אמר, אלא ורב אסי וכו׳. (רש״ש). וכ״ה בכת״י], ג) ב״ק קד: ב״ב מב. קמ. קעה: ערכין ו: ז. כתובות קב. בכורות מח:, ד) בכורות מט: ערכין ו: כ. לקמן כט:, ה) בכורות מח: ב״ב קעו. וע״ע בשם בב״ב אמר הטעי כדי שלא תנעול דלת [בכר הקנו תוס׳ ומייאשין היטב כאן בד״ה אמר כ״פ], ו) א) וע״ע בכתובות פא. אמר יפה נמי כאחר דמי ובסוטה ה: אמרינן לאיש אחר ולא ליבם [אמנם לפמ״ש תוס׳ בד״ה חדא וכו׳ דבמקום שמדבר בכל אדם הוי יבם בכלל אחר וכו׳ ל״ק מידי דבכתובות הנ״ל נמי מדבר בכל אדם וגם נעלם מהסאולל דברי תוס׳ במקומו שם שתירץ על זה לשון תורה לחוד ע״ש וכן כתבו תוס׳ סוטה ה: ד״ה לאחר], ז) [דברים כד, ב], ח) [שם שם, ג], ט) [פסחים מא ע״ב], י) [דברים טו], כ) [דברים יב, טו], ל) [דברים כד, יא], מ) [וע׳ תוס׳ מנחות נח: ד״ה ופיסח], נ) [וע׳ ביטב תוס׳ ב״ב קעו. ד״ה גובה], ס) [לכאורה לדיבור זה מקומו אחר ד״ה מדאמר. (הר״ש מדעסחיא)], ע) [סנהדרין נח ע״א], פ) [ל״ל לו. וכן בסמוך. (רש״ש)], צ) [וע׳ תוס׳ כתובות פא. ד״ה יבם ותוס׳ סוטה ה: ד״ה לאחר],

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר:
דברים כד א - ב
2. וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקָּחֶנָּה:
דברים כ ז
3. וְשֹׂנְאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר לְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה:
דברים כד ג

תוס׳ ר״י הזקן

שעבודא דאורייתא. מן התורה משועבדים כל נכסי הלוה למלוה ואפילו במלוה על פה. ואינה גובה מן הלקוחות. משום תקנתא דרבנן שחשו לה משום פסידא דלקוחות הואיל והיא מלוה על פה ואין לה קול, אבל מלוה בשטר יש לה קול ואינהו דאפסידו אנפשייהו. ואע״ג דא״ר (ששת) [פפא] בפרק גט פשוט [ב״ב קעו, א] גובה

יבא עליה ונקחה לו. כלומר ביאתה הן ליקוחיה: **ודילמא לאשה.** מה אשה כסף ושטר כי ביאה אף יבמה כסף ושטר כי ביאה דהא כתיב לאשה: **ויבמה.** ביאה משמע שנה עליה הכתוב לעכב: **ק"ג האי מיבעי ליה ויבמה בעל כרחה.** דלהכי דרשינן לה ביבמות (דף ח.): **אם כן.** דלביאה גומרת [ה] אותה נימא ויבם מאי ויבמה למילף נמי בעל כרחה והכי תניא ליה בהדיא ביבמות בפ' הבא על יבמתו (דף נד.) ויבם ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה ויבמה בעל כרחה: **מנלן.** דחלוצה מותרת להנשא דילמא מצות חליצה הוא דרמא רחמנא עלה ולעולם לא משתריא: **בישראל ביה חלוץ.** הכי משמע בישראל רחויה להביא לבית משלמלה: **תרי בישראל.** להקיש לאחיו שם בישראל: **שהיא בנאו.** לשון לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר: **מה לאשת איש.** הנתרת ע"י מיתת הבעל: **שכן אוסרה מפירה.** שהרי בעלה הוא האוסרה לפיכך הוא מתירה במיתתו אבל יבמה דקידושי דבעל קאסרי לה היאך תהא מיתת היבם מתירתה: **הא נמי.** כשמת יבם נמצא אוסרה מתירה דאי לאו יבם מכי מייתת הבעל איסתריא לה: **לכה.** יעשה אשר לא יבנה וגו': **דכתיב גורל.** על השעירים: **וכתיב חוקה.** בפרשה וכל חוקה עיכובא הוא: **הגורל עושה חטאת.** שעיר שגורל השם עולה עליו עושה חטאת: **ואין השם.** אם קרא עליו אם חטאת אינו נקבע בכך ויפיל עליהם גורלות ואם יפול הגורל על חבירו יהא זה לעזאזל: **שיהו.** כלומר להכי איצטריך האי קרא שהייתי יכול לומר ומה במקום שלא קידש הגורל כגון גבי קנין דכתיב בהם (ויקרא ה) אחד לחטאת ואחד לעולה ואם הטיל עליהם גורל אינם נקבעים בכך ויכול לשנותם דקי"ל בסדר יומא (דף מא.) אין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן: **קידש השם.** אם אמר בשעת לקיחה זו לחטאת וזו לעולה הוקבעו ואם שינה [ו] פסול: **כאן שקידש הגורל.** דכתיב (ויקרא טז) ונתן אהרן וגו' אין דין כו': **פ"ל.** שנה עליו לעכב: **הוה דרשינן קל וחומר.** להביא מה שלא נכתב בפרשה ואע"ג דכתיב עיכובא: **לה.** דכתיב וכתב לה: **תרי לה כתיבי.** ושנאה המים האחרון וגו': **ולא לה ולחבירתה.** שסמותן שוין שאין שתי נשים מתגרשות בגבו אחד [ז] אם כתב פלוני מגרש פלונית ופלונית נשיו: **אמר קרא נעל.** קרא יתירא בית חלוץ הנעל דמאי למיכתב בית החלוץ: **פרט.** לנעל גדול שאין יכול להלוך בו:

מסוליים

[1] יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ואימא לכולה מילתא כאשה לא סלקא דעתך דתניא יכול יהו כסף ושטר גומרים בה כדרך שהביאה גומרת בה תלמוד לומר ויבמה [א] ביאה גומרת בה [2] ואין כסף ושטר גומרים בה ואימא מאי [3] ויבמה [4] דבעל כרחה מיבם [ב] אם כן לימא קרא ויבם מאי ויבמה שמעת מינה תרתי: בחליצה; מנלן דכתיב [2] ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל [ד] כיון שחלץ בה נעל הותרה לכל ישראל האי ישראל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה [ה] לכדתני רב שמואל בר יהודה בישראל [ה] בב"ד של ישראל ולא בבית דין [ו] [ה] של עובדי כוכבים תרי בישראל כתיבי ואכתי מיבעי ליה לכדתניא [ז] אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבים לפני ר' טרפון ובאתה יבמה לחלוץ ואמר לנו [ח] ענו כולכם ואמרו חלוץ הנעל חלוץ הנעל ההוא מונקרא שמו נפקא: ובמיתת היבם: מנלן ק"ו ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתירתה יבמה שהיא בלאו לא כל שכן מה לאשת איש שכן יוצאה בגט תאמר בזו שאינה יוצאה בגט הא נמי יוצאה בחליצה אלא מה לאשת איש שכן אוסרה מתירה אמר רב אשי הא נמי אוסרה מתירה יבם אוסרה יבם שרי [ט] לה ותהא אשת איש יוצאה בחליצה מק"ו [י] ומה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה אמר קרא [3] ספר כריתות [יא] [ז] ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה [יב] ותהא יבמה יוצאת בגט מקל וחומר ומה אשת איש שאין יוצאה בחליצה יוצאה בגט זו שיוצאה בחליצה [יג] אין דין שיוצאה בגט אמר קרא [4] ככה [יד] וככה עיכובא וכל היכא דאיכא עיכובא לא דרשי' ק"ו והא יוה"כ דכתיב [5] גורל [6] וחוקה [טו] ותניא [7] ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת וטעמא דמעטיה קרא הא לאו הכי דרשינן קל וחומר אע"ג דכתיב ביה [יז] חוקה אמר קרא הה לה ולא ליבמה ואימא לה לשמה [יח] תרי לה כתיבי ואכתי מיבעי ליה חד לה לשמה [יט] ואידך לה [כ] ולא לה ולחבירתה [כא] אלא אמר קרא נעל נעל אין מידי אחרינא לא והאי נעל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה [כב] לכדתניא נעלו אין לי אלא נעלו נעל של כל אדם מנא ליה ת"ל נעל נעל [כג] ריבה א"כ מה ת"ל נעלו נעלו הראוי לו פרט לגדול שאין יכול להלך בו פרט לקטן שאין חופה את רוב רגלו פרט למסולים

א"ל נמי יוצאה בחליצה. כיון דחליצה במקום גט לא חשיב לה פירכא: **ותהא** אשת איש יוצאה בחליצה. וא"ת מיכא למיפרך מה ליבמה שכן בגלוי ולכן דין הוא שתצא בקל תאמר באשת איש שהיא במיתה וי"ל כיון שמצינו שחליצה מפקע' איסורא אין לחלק בין חמור לקל והכי נמי אמרינן ביבמות (דף קיט.) וכי מאחר שהתרתה מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת ואע"ג דעבדינן מינה לעיל ק"ו ומה אשת איש שהיא במיתה כו' לא דמי דהתם אנו רוצים להשוותם זה לזה ולימא דבכולהו אשה מותרת לאחר מיתה בין דבעל בין דיבם אבל אין לומר כשמפקיע את הקל לא יפקיע את החמור דאדרבה נאמר [ט] עתה להפך הוא הדין את החמור דאין לחלק בין לחמור בין לקל כדפירשתי:

ותהא יבמה יוצאת בגט מק"ו.

תימה מה לאשת איש שכן נקנית בשטר ולכך דין הוא שתצא בשטר אבל יבמה לא וכי תימא דלא פרכינן מהכנסה להולאה הא לעיל (דף ה.) פרכינן מה לשטר שכן מוציא ומש"ה דין הוא שמכנים וכמו כן נאמר עתה להפך דכיון שמכנים דין הוא שמוציא ואומר הר"מ דעביד ק"ו מיבם ויבמתו וקורא לה אשת איש דכתיב (דברים כה) ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר [כ] להיות יוצאה בגט אע"פ שאינה נקנית בשטר: **אמר** קרא ככה עיכובא. וא"ת מנא לן דאתיא ככה למעוטי יבמה מגט דילמא אתי למעוטי מיתת היבם שלא תהא מותרת במיתת היבם וי"ל דסברא הוא דככה יעשה לא ממעט אלא יציאות דבידי אדם [א] דהיינו גט דומיא דחליצה דתלו בעשיה אבל יציאה דבידי שמים דהוי ממילא כגון מיתה לא ממעט: **הא** לאו הכי דרשינן ק"ו **אע"ג** דכתיב ביה חוקה. תימה הא בפרק טרף בקלפי (יומא דף מא.) מוקמי' הא בריתא כרבי יהודה משום דסתם סיפרא רבי יהודה [ב] ומעיינן ליה לר' יהודה בפרק הוליאו לו (שם דף ס:) דאמר לא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים והגרלה הוי בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ א"כ מאי פריך לעיל והרי יוה"כ דכתיב ביה גורל וחוקה והא לא כתיב חוקה בהגרלה כדפי' וי"ל דפריך הכא משום דכתיב אשר עלה תרי זמני [ב] אלמא דריש ק"ו אע"ג דכתיב עיכובא והרב רבינו שמשון מקולי תירץ מדאיצטריך ליה לר' יהודה [ד] וזאת לגלות דלא קיימא חוקה אלא אדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים [ה] ש"מ דדרשינן ק"ו אע"ג (היכא) דכתיב חוקה דאי לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב חוקה ליעשתוק מזאת ואנא ידענא דחוקה לא כתיב אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה מדאיצטריך ועשהו חטאת למידרש הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת מכלל דלא קיימא חוקה אדברים הנעשים בחוץ דהיינו הגרלה דאי קאי חוקה על דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ אמאי איצטריך ועשהו חטאת למעוטי קריאת שם הא לא דרשינן ק"ו היכא דכתיב חוקה ולהכי איצטריך ועשהו ואפילו אי כתיבה חוקה בחוץ ואיצטריך נמי [ו] וזאת לגלוי דלא כתיבה חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ דליכא למימר מדאיצטריך ועשהו ידעינן ליה כיון דדרשינן ק"ו אפילו היכא דכתיב חוקה [ז]: הואיל

מסורת הש"ס

(א) יבמות נד., ב) [ע' תוס' יבמות ח: ד"ה ויבמה], ג) שם ודף ח:, ד) שם קף:, ה) [שם מאתא של גריס וכל"ל], ו) שם ודף קו: מוספתא דיבמות ספי"ב ספרי פרשת כי תצא פיס' רצא, ז) [עי' גיטין פג ע"ב], ח) לעיל ג:, ט) [שם וש"נ], י) [ע' תוס' זבחים טו: ד"ה כל מדא ותוס' חולין כג: ד"ה ומתם], כ) [בכת"י: אינו], ל) [יומא ה.], מ) יומא מ: חולין כד. [כריתות כח.], נ) [בכת"י וטפ: גורל וחוקה], ס) [גיטין כ ע"ב], ע) [גיטין פז.], פ) [ר"אגא"ש ליתא בכת"י ודפו"ר, ולא הוגה בדש"ל, וכ"ע מרש"י דל"ג אלא], צ) יבמות קג:, ק) [עי' רש"ש], ר) [גדל"ל אתא. רש"ש וס"ת], ש) [בדפו"ר: פסלן], ת) [ל"ל לו אם. (רש"ש, ע"ש)], א) [עתה להפך" ליתא בדפו"ר, וגם לא הוגה בדש"ל], ב) [יבמות כ ע"ב], ג) [סנהדרין פו ע"ב], ד) [ל"ל זאתם], ה) [יומא שם], ו) [ל"ל זאתם], ז) [וע"ע תוס' יומא מא. ד"ה סתם ותוס' חולין כד. ד"ה טעמא],

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:
דברים כה ה

2. וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל:
דברים כה י

3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א

4. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּבָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו:
דברים כה ט

5. וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גּוֹרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיְיָ וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל: ויקרא טז ח

6. וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
ויקרא טז ל

7. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַיְיָ וְעָשָׂהוּ חַטָּאת: ויקרא טז ט

מוסף תוספות

א. דככה יעשה משמע במעשה הזה היא יוצאה ולא במעשה אחר. תוס' הלא"ש. ב. דבפרק טרף בקלפי (דף לט:) דריש רבי מאשר עלה אשר עלה תרי זימני לעכב. תוס' מולין כד. ד"ה טעמא. וחוקה דנקיט הכא לאו דוקא אלא משום דבכפרה כתיב חוקה. תוס' הלא"ש. (ועי' תוס' יומא מא. ד"ה סתם.).

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא בכיה דין של גדרים תרי:

מוסף רש"י

בעל כרחה מיבם. שאם כא עליה יכם אפי' בע"כ קנאה ויוכסה ומיטמא לה ולכל דבר היא אשתו בהן ביאה (יבמות ח:). **ספר כריתות.** מדכתיב כריתות סמוך לספר (עירובין סו:). **ותניא ועשהו חטאת.** הגורל לה' ועשהו חטאת, דמשמע הגורל עושהו חטאת בנפילתו עליו ואין קריאת השם עושהו חטאת, שאם תאמר זה לשם חה לעזאזל אין נקבעים בכך ומגריל עליהם, אם הגורל משנה את קביעות קריאת שם הולכים אחר הגורל (חולין כד.). שאם לא הגריל אלא אמר זה לשם חה לעזאזל, לא קבע עליהן השם ויכול להחליף (כריתות כה.). **שיכול והלא דין הוא.** אי לא כתיב הגורל ועשהו, אלא קלא קמא דוגתן אההן על שני וגו', הייתי יכול לומר והלא דין הוא דהואיל והגורל קובען יהא אף קריאת השם קובען (חולין כד.). **ומה במקום שלא קידש הגורל.** כגון קיני זבים ויולדות, דאחד לחטאת ואחד לעולה, שאם הגריל עליהם שכתבו על אבן אחת חטאת ועל אבן אחת עולה והטילו עליהם בגורל, לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם לה לשנותן הרשות בידו (שם וכעי"ז יומא מ:). **קידש השם.** דמאחר שפירש זה לחטאת וזה לעולה אם שינה פסול, דכתיב מולא שיהא פסול, דכתיב מולא שפתיך תשמור, אלמא שם קבע ואם משנה נמצאת חטאת למעלה ועולה למטה (חולין כד.) מאחר שקבע לזו חטאת ולזו עולה אין הכהן רשאי לשנותן, כדאמרינן (יומא מא.) מולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת, בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה וזו לחטאת (יומא מ:). **מקום שקידש הגורל.** כאן שמצינו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען (שם). **אע"ג דכתיב ביה חוקה.** ומוקמינן לחוקה למילי אחרייתא (חולין כד.). **לה לשמה.** שצריך לכתוב הגט לשם האישה (גיטין כ:).

קבו א מיי' פ"ג מהל' יבום הל' ו ופ"ה שם הל' ג [ג] סמג עשין נא נב טוש"ע אה"ע סימן קע סעיף יב:
קבז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
קבח ג מיי' פ"ב מהל' יבום הל' [ג] י סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קסו סעיף ז:
קבט ד מיי' [פ"ז מהל' יבום הל' ג] ופ"ה הל' ב סמג עשין נב [טוש"ע אה"ע סי' קע סעי' ו]:
קל ה מיי' פ"ד מהל' יבום הלכה ה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף ו [וסעי' ב ובסדר חליצה סעי' ב]:
קלא ו מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף מב בסדר חליצה סעיף נה ובפי' סדר חליצה סעי' פ:
קלב ז מיי' פ"ז מהל' גירושין הל' ו [ג]:
ח [מיי' פ"ד מהל' גירושין הל' יט טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' י]:
קלג ט מיי' פ"ד מהל' יבום הל' יט סמג עשין שם טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף יד:
קלד י מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף כב: